WEEKBLAD

voor Israëlietische Huisgezinnen.

VERSCHIJNT ELKEN VRIJDAG.
Prijs per Jaargang met inbegrip van de bijbladen ƒ 5.—, door geheel Nederland te voldoen per kwartaal ad ƒ 1.25.
Bureau: KEIZERSTRAAT 25.

twee-en-twintigste Jaargang
No. 33.
Uitgevers: GEBRs. HAAGENS, Rotterdam.

Vrijdag 21 Augustus 1891
י"ז מנחם תרנ"א

ADVERTENTIËN
van 1—6 regels 70 Ct. elke regel meer 10 Ct Groote letter naar plaatsruimte Voor 3 achtereenvolgende plaatsingen worden 2 en voor 13 8 advertentiën in rekening gebracht.

Eerste Blad.

Bede eens Hoogbejaarden.

De Opperrabbijn Dr. Ritter heeft ten behoeve der noodlijdende Israëlieten te Kowno in dank ontvangen:
N. N. te Monikendam f 10, N. N. te Waalwijk f 7, N N. f 1, Wed. v. T. te Katwijk f 2, Gedeelte der collecte gehouden te Vianen f 21,52½, N. N. te N. 80 Roebel, H. H, te 's Grd. f 1.
De Opperrabbijn **smeekt dringend** om meerdere gaven; de nood is zoo groot; de ellende dier **duizendtallen** zoo ontzettend!

KOLONISATIE.

III.

„Maar", zoo vraagt de *Jüdische Presse*, „maar indien de bestrijder van Palestina's *Re-kolonisatie* zijn naam al verzwijgt, zijn anonymiteit blijft handhaven, dan is het immers zeer wel mogelijk, dat hij, door het gewicht der door hem aangevoerde bewijzen, door zijn woord in de weegschaal te werpen, genoegzaam bewezen heeft, dat hij bevoegdheid tot oordeelen bezit; dat het noodeloos is zijn naam te noemen?

De redactie van het *Berliner Tageblatt*, die 't immers weten moet, want haar is de persoonlijkheid des bestrijders van de *Re-kolonisatie* natuurlijk genoegzaam bekend, is zeer zeker van meening dat, *„het gezichtspunt vanwaar de schrijver de aangelegenheid beschouwt beslissend is voor de aanhangige quaestie"*, maar trots deze, buiten twijfel op een nauwkeurig onderzoek van het onderhavige onderwerp berustende, meening, staat het vrij zeer gegronden twijfel te koesteren.

Het door den heer S. aangevoerde gaat mank, lijdt aan twee dwalingen; en w el zeer groote dwalingen; hij kent noch den tegenwoordigen stand der Palestina-quaestie, noch den omvang welke, zelfs haar meest geestdriftige woordvoerders, daaraan wenschen te zien gegeven.

Hij die zonder kennis der feitelijke toestanden leest wat de schrijver aanvoert, moet komen tot de meening, dat het hier geldt — een gansch nieuw ontwerp, dat zich nog bevindt in het stadium van professoraal onderzoek; een ontwerp dat nog slechts als zoodanig bestaat; dat nog wacht op verwezenlijking. Elk beter onderrichte weet echter, dat het ontwerp niet slechts langer dan een tiental jaren wordt bediscuteerd, maar ook bereids tot uitvoering gebracht wordt; dat bereids twintig meer of minder groote (Joodsche) kolonies op den bodem van Palestina bestaan; dat de volkplantingen, *zonder uitzondering*, prachtig gedijen; en, zooals zij zelf de vuurproef hebben doorstaan, hebben zij (de kolonies namelijk) bewezen, dat het gansche emigratiewezen een ontwijfelbaar gelukken belooft, indien het maar berust ..... op gezonde grondslagen.

Ieder, ook maar half, bekend met nieuwe koloniale scheppingen weet, dat ze altijd te worstelen hebben met ernstige moeilijkheden; — ook de Palestijnsche volkplantingen moesten de onvermijdelijke kinderziekten overwinnen — maar .... zij hebben die doorstaan; en dit sneller en gemakkelijker dan de koenste hope het durfde verwachten; een feit waarlijk te verrassender en te meer belovend, naarmate de *grondvesting* dier kolonies niet begonnen werd met genoegzame materieele middelen en met niet voldoende kennis van zaken.

In dezen tijd zijn ook die nederzettingen, welke in de eerste jaren vreemde hulp niet konden ontberen, zóó ver gevorderd, dat zij uit en door eigen krachten zich kunnen staande houden!

Kan nu hetzelfde worden getuigd van de kolonies, welke na de ontzettende jaren '81–'82 op *Amerikaanschen* bodem werden gegrondvest met wezenlijk rijke middelen, met verschaffing van alle maatregelen van voorzorg en met ondersteuning gedurende vele jaren?

Slechts twee dier Joodsche kolonies op Amerikaanschen bodem zijn gebleven; en nog worstelen zij om haar bestaan!

En dit waarom, waardoor? —

Eenvoudig daarom en daardoor, omdat overal alwaar het grondbezit in het groot arbeidt met de verfijnde uitvindingen en toepassingen van den modernen landbouw — daar kan de kleinfarmer niet concurreeren; zonder erbarming wordt hij, als ware het, opgezogen.

Hetzelfde verschijnsel treft men in alle landen alwaar de zeer groote, de zeer uitgestrekte gronden zich bevinden in handen van één enkel man; en juist omdat Palestina, zooals het Oosten in het algemeen, aan dit euvel *niet* lijdt, omdat de landbouw-omstandigheden aldaar zich nog bevinden in primitieven toestand, juist daarom is Palestina een zoo door-en-door geëigend kolonisatie-terrein voor kleine vestigingen; en dááraan uitsluitend is het dat, in de besproken omstandigheden, *kan* worden gedacht.

Het door den heer S. en vele anderen gekoesterde vooroordeel, dat „Palestina een voor den akkerbouw ongeschikt land" is, wordt weerlegd door het feit dat — de *gezamenlijke* kolonies gedijen; niet alleen de Joodsche, maar ook de sinds tientalen jaren bestaande Christelijke volkplantingen; b. v. de kolonie Sarona bij Jaffa.

Het is waar, dat breede strooken van het Heilige land spotten met egge en ploegkouter, maar even waar is het, dat anderen gedeelten, wat betreft kracht en geschiktheid tot voortbrengen, niet worden overtroffen door eenigen bebouwden grond waar ook gelegen; en bovendien zal de kolonisatie niet beperkt blijven tot het eigenlijke Palestina, maar zal zich ook uitstrekken tot en over *Syrië*; het land dat de koornschuur van het Oosten is; het land dat, afgezien van en ongerekend eenige strooken aan den zoom der woestijn gelegen, de vlijt des landmans duizendvoudig loont en slechts wacht op bearbeiding, om op te staan tot dezelfde hoogte van ontwikkeling als waarop het stond in het grijs verleden.

En biedt niet Palestina zelf nog voortreffelijk akkerland in rijke volheid?

Het is reeds onderscheidene jaren geleden, dat sir *Lawrence Oliphant*, die, in betrekking tot de desbetreffende toestanden, zich wel vermag te meten met den heer S., in zijn voortreffelijk boek: *The Land af Gilead* (het land van Gilead) het woord gevoerd heeft voor een koloniseeren van het land aan den oostenlijken Jordaan-oever.

Wat de te vroeg gestorven Engelsche philantroop met zoo warme woorden en met zoo gewichtige argumenten heeft aanbevolen, wordt thans ten-uitvoer-gebracht door den hooghartigen, den edelmoedigen beschermer der kolonisatie (1); talrijke emigranten zullen zijn voorbeeld volgen; en daarmede en daardoor wordt een oord geopend dat, honderdduizenden van akkerbouwers niet slechts opname belooft, maar ook een zeker gedijen.

„Er bestaat geen land als de Belka" (het oude Gilead), zoo roemt de Arabier; en in deze lofspraak stemmen toe alle moderne reizigers (als Seetzen, Burckhardt, Robinson enz.), die bedoeld landschap bezocht hebben. — Zoo staat het in waarheid met de geschiktheid des Heiligen lands tot voortbrengen; en men kan daarnaar beoordeelen hoe het staat en gesteld is met de geschiktheid, met de bevoegdheid tot oordeelen, met de zaakkennis des heeren S.

Maar „het bij vele duizendtallen, ja honderdduizendtallen tellende heer van geestdriftvolle pelgrims is, zegt de heer S., zonder invloed gebleven op Palestina's cultureele ontwikkeling!"

En dat moet dan een bewijs zijn, dat het land „voor akkerbouw niet gunstig is"?!

Hoe groot een dwaasheid!

Het is immers duidelijk, dat zij, die slechts voorbijgaand, slechts ter bezoek der heilige plaatsen, in Palestina komende pelgrims, den bedoelden, den hier besproken invloed niet oefenen *konden*!

De heer S. denkt echter ook aan de kruisvaarders, aan de koninkrijken door dezen gesticht, aan dezer heerschappij.

Dat de kruisvaders niet gansch zonder cultureelen invloed zijn gebleven — is een feit iederen deskundige bekend; dat deze invloed niet grooter werd, niet langer standhield, licht eenvoudig daarin, dat de beheerschers dezer miniatuur-staatjes in zelfmoordende broederoorlogen elkander verscheurden; de vorsten hadden in het algemeen geen tijd voor of tot cultureele werkzaamheid; en was er al eenig streven naar cultureele werkzaamheid of ontwikkeling; werd aan dit streven uitvoering gegeven, dan moest dit geschieden te midden van den heftigsten tegenstand eener vijandige bevolking; en werden na de herovering des lands, de zwakke pogingen tot cultureelen vooruitgang weder vertreden door de zegepralende Moslemin.

Uit het mislukken van de pogingen der kruisvaders, welke in zeer troebelen, onstuimigen tijd, met vuur en zwaard in Palestina drongen, aldaar een heerschappij te grondvesten en die te behouden — om daaruit argumenten te willen smeden tegen kolonisatie van Russische Joden, welke als vreedzame landbouwers in het land komen en niets anders als landlieden zijn willen ..... waarlijk een zoodanige potsierlijke parallel zal, voor elk onbevangene, voor ieder onbevoordeelde als ware het van zelf in het niet opgaan en verdwijnen!

Kent, zoo vragen wij thans, de heer S. het *hedendaagsche* Palestina?

Wij betwijfelen het — hij zoude, ware hij met kennis van zaken opgetreden, zijn bestrijding der Re-kolonisatie niet gesteund hebben op de krukken van het *verleden*; hij zou uit het *heden* bewijzen hebben geput voor het rechtmatige, het juiste, het rechtvaardige zijner bestrijding.

In geen enkel land van het Oosten treedt de heilzame invloed van het Westen zóó duidelijk, zóó klaarblijkelijk te voorschijn als in Palestina; nergens zijn in den loop dezer eeuw grootere cultureele ontwikkelingen waar te nemen dan aldaar, alwaar zeer spoedig het werkzaamste middel ter bevordering der moderne beschaving, de locomotief, haar ijzeren banen zal leggen!

Één zaak slechts ontbreekt ter krachtige verandering der staathuishoudkundige toestanden — de in den schoot der aarde sluimerende rijke producten blijven rustig liggen, omdat de landbouw ontbreekt, en daarmede en daardoor ook het industrieele te-gelde-maken van hetgeen hij oplevert.

Hierin moet de vestiging onzer Russische broeders verandering scheppen; en gelukt het groot werk, dan zal die verandering geschapen worden en zal aan het land zóó duizendvoudig worden vergolden, wat het aan weldaden deed ten behoeve der verdrevenen waaraan het gastvrije opname verleende.

Zijn dit utopieën, toekomstdroomen, welke moesten worden verbannen bij de bespreking van een zoo uiterst ernstige quaestie?

Wederom is het genoegzaam te wijzen op het feit, dat de bereids bestaande kolonies in en tot krachtige ontwikkeling zijn geraakt en dat, naar de getuigenissen der meest bevoegde beoordeelaars, dit betrekkelijk klein aantal vestigingen, bereids van den zegenrijksten invloed is voor de landbouwkundige toestanden des lands en beloven — in de toekomst immer zegenrijker te zullen worden.

(*Wordt vervolgd.*)

(1) Baron E. de Rothschild van Parijs.

BERICHTEN.

ROTTERDAM, 20 Augustus.

Wij verblijden ons te mogen wijzen, op een goed voorbeeld ter navolging met het oog op de aanstaande inwijding onzer nieuwe synagoge aan de Botersloot.

Het is een aloude en algemeene gewoonte, dat de Joodsche vrouwen zich beijveren om de synagogen met kerkkleeden te verrijken en staan zij dienaangaande bij een synagoge-inwijding steeds op den voorgrond. In Rotterdam is van die zijde echter nog niets gebleken, en wordt het nu hoog tijd om daaraan uitvoering te geven. Zoo zou b.v. een mooi wit פרוכת enz. gedurende de ימים נוראים reeds dadelijk goed te pas komen. Drie dochters van den heer M. S. Bosman hebben het bewijs geleverd, dat zelfs door eigen arbeid iets prachtigs kan gemaakt worden. Wij hadden deze week het genoegen een תורה-kleed te zien, bestemd voor genoemde synagoge, waarvoor deze jonge dames inderdaad alle hulde verdienen, niet alleen wegens de goede gedachte, maar vooral ook voor de uitmuntende bewerking. Wanneer wij zeggen, dat daarop meer dan 150 flinke Hebreeuwsche letters (de voor- en na ברכות על התורה) keurig uit de hand met goud bewerkt zijn, dan zal men zich wel kunnen voorstellen, dat die dames met het meeste geduld aan die taak hebben gearbeid en met goed succes hebben volbracht.

Het zal ons bijzonder aangenaam zijn, spoedig ook van andere dames dienaangaande iets goeds te kunnen mededeelen.

C. H.

RECLAME.

Wij ontleenen aan het Rott. N. van 13 Aug. het volgende:

De geest des tijds kent geen bescheidenheid, hoog zijn zijn eischen en moeielijk is 't er aan te voldoen. Zoo eischt die geest des tijds, dat die gelegenheden, waar ons smaakorgaan gestreeld wordt door vaste spijzen of vloeistoffen of wel door beiden te zamen, ook het oog aangenaam treffen door schoone vormen, harmonie van kleuren. enz. Smaakvol, kostbaar en beantwoordend aan alle eischen der gemakzucht, moet 't er zijn, en hij, die met dat alles geen rekening houdt, ziet zijn nering allicht verloopen.

Hoewel „goede wijn geen kans behoeft," wil toch ook de heer Hartogs eigenaar van de Bodega „de Paarl," rekening houden met de eischen, aan dergelijke inrichtingen gesteld. Inrichtingen, die eigenlijk niet veel anders zijn dan reclamemiddelen: er wordt in 't klein, per glas verkocht teneinde den omzet in 't groot, op flesch of liever nog op fust, zoo hoog mogelijk optevoeren. Meer dan zes jaar wordt de zaak hier ter stede gedreven en steeds heeft zij zich uitgebreid. Een gedeeltelijke verbouwing heeft er in de Bodega plaats gevonden; de ruimte voor de bezoekers is grooter geworden; een keurig eikenhouten buffet versiert den wand, gemakkelijke en smaakvolle zetels zijn aangebracht; keurige gasornamenten blinken allerwegen — in één woord, 't is in de Bodega gezellig en smaakvol.

CORRESPONDENTIE.

Brielle en Winschoten. — Te laat ontvangen.

Advertentiën.

Zaterdag 22 Augustus י"ח מנחם תרנ"א
viert onze waarde Vader
ABRAHAM VAN KLAVEREN
zijn 80sten Verjaardag
wij wenschen hem een gezegenden ouderdom toe.

Namens allen,
A. v. d. STAM.
S. v. d. STAM—v. KLAVEREN.
Retterdam, Augustus 1891.

שבת פ' ראה הבע"ל
25 Menachem 5651—29 Augustus 1891
hopen wij te herdenken den
70sten Verjaardag
van onzen geliefden Echtgenoot en Vader.
R. MEERLOO—BROEKHUIJZEN.
en Kinderen.
Volstrekt eenige kennisgeving.

40-Jarige Echtvereeniging
van onze geliefde Ouders
ISRAEL WAISFISCH
en
MARGARETHA WAISFISCH—Spetter
Rotterdam, 19 Augustus 1891.

Hunne dankbare kinderen, behuwd- en kleinkinderen.

Receptie Zaterdag en Zondag 22 en 23 Augustus.
Rotterdam, **Kruiskade 65.**

Verloofd:
ROSETTE DE HAAS
en
M. S. F. LANGEDIJK,
Essaieur v. d. Waarborg.
Amsterdam, / *Alkmaar,* 17 Aug. 1891.
Volstrekt eenige kennisgeving.

Verloofd:
EMMA MARY
en
LION GERZON.
Keulen. / *Amsterdam.*
Volstrekt eenige en algemeene kennisgeving.

Verloofd:
JOHANNA MONNICKENDAM
en
D. HARTOGS JACQ.ZOON.
Veghel. / *Middelharnis.*

Getrouwd:
SALLIE VAN ESSEN
en
WILHELMINA SPIER,
die tevens hun dank betuigen voor de belangstelling bij hun Huwelijksvoltrekking ondervonden.
Amsterdam, / *Rees a. R.* 14 Aug. 1891.

Getrouwd:
ADOLF NATHAN COHEN
en
FLORA BRESLAUER,
die tevens, mede namens wederzijdsche ouders en verdere familie, hunnen hartelijken dank betuigen, voor de veelvuldige bewijzen van belangstelling, bij hun huwelijk ondervonden.
Zaltbommel, י"ב מנחם תרנ"א / 16 Aug. 1891.

Burgerlijk en Kerkelijk Getrouwd:
SAMUEL VAN LEEUWEN
en
EVA VAN LEEUWEN
van Rijssel.
Rotterdam, ט"ו מנחם תרנ"א / 19 Aug. 1891.

Zaterdag 29 Aug. a.s. — כ"ה מנחם
hopen wij te vieren het
BARMITSWO-FEEST
van onzen oudsten Zoon
HENRI.
H. VAN EMDEN.
S. VAN EMDEN—DE VRIES.
Tilburg, י"ג מנחם תרנ"א / 17 Augustus 1891.

Geboren:
ANNA JUDITH
Dochter van
IZAK SERPHOS SZN.
en
BETSY SERPHOS—GROEN.
Enschedé, 16 Aug. 1891.

Kerkelijke Aanneming
van onzen jongsten Zoon
MAURITS
op Zaterdag 22 Augustus — פ' עקב
JACQ. VAN RAALTE.
HENRIETTE VAN RAALTE
DE VRIES.
Kruisstraat 16, Rotterdam.

בר מצוה
van onzen Zoon
SALLY
op Zaterdag 29 Augustus—פ' ראה
A. J. CATS.
M. CATS—MEIJER.
Haarlem, Aug. 1891.
Eenige en algemeene kennisgeving.

Heden overleed, na een smartelijk lijden, mijne innig geliefde Echtgenoote, MIETJE VAN FURTH, in den jeugdigen leeftijd van 26 jaar, mij nalatende een dochtertje, te jong om dit verlies te beseffen.

Haar heengaan wordt diep betreurd door mij, hare wederzijdsche Ouders, Broeders en Zusters.

S. KOK.

Rotterdam, ט"ז מנחם תרנ"א / 20 Aug. 1891.

Dankbetuiging.

De ondergeteekende, mede namens het Kerkbestuur, betuigt zijn hartelijken dank aan den WelEerw. Heer Dr. Landsberg, Opperrabbijn, den Eerw. Heeren Vleeshouwer en Zadoks respectieve Voorzangers, de Heer Polak, Dirigent en het Koorpersoneel, de Feestcommissie en de Dames-Vereeniging voor hun prachtig cadeau, en allen die medegewerkt hebben om het feest van 14 en 15 Augustus jl. zoo luisterrijk mogelijk te maken.

De voorzitter van den Kerkeraad
S. v. D. BERGH Dz.
Osch, 18 Aug. 1891.

De Heer en Mevrouw G. GOMPEN betuigen hunnen **hartelijken dank**, voor de vele bewijzen van belangstelling, hun betoond op 15 dezer.

Amsterdam 20 Augustus 1891.

Het Kerkbestuur der Israëlietische gemeente te *TERBORG* vraagt een
Onderwijzer en Voorzanger
Inwoning, Kost en bewassching geheel vrij en daarenboven een salaris van f 180.— Bij bekwaamheid als שוחט verhooging van salaris. Sollicitanten gelieven zich te adresseeren aan het Kerkbestuur voornoemd.

WORDT GEVRAAGD TE *GULPEN*
een Voorzanger,
Godsdienstonderwijzer en Beestensnijder.
Jaarwede *f* 420 en vrije woning, om dadelijk of met den 1e October te aanvaarden.
Brieven franco aan het Kerkbestuur.

חזן בעל תוקע
Voor de a. s. י"נ biedt zich een geroutineerd חזן בעל תוקע aan. Salaris zeer matig.
Brieven franco onder letter J. bij den boekhandelaar J. L. JOACHIMSTHAL, *Amsterdam.*

Bij de Israël. Gemeente te *HELDER* wordt gevraagd, om zoo spoedig mogelijk in functie te treden een
Godsd.-Onderwijzer,
(middelste rang) geroutineerd Voorzanger en Sjochet. Salaris f 1000.— Sollicitanten gelieve zich te wenden tot het kerkbestuur aldaar.

Bij de Nederl. Israël. Gemeente te *Leeuwarden* wordt gevraagd een
hulp-Voorzanger
om op יום הכפורים en סכות a. s. te fungeeren. Sollicitanten gelieven zich met opgave hunner conditiën bij het Kerkbestuur aan te melden.

Het Kerkbest. der Gem. voornoemd
Mr. S. J. COHEN, *Voorzitter.*
E. ITALIE, *Secretaris.*

Een Jongmensch,
30 jaar, van onbesproken gedrag, goed verkooper, bekend met het kramerijenvak en de clientelle, door het geheele land gedurende de laatste 6 jaren voor denzelfden firma alle provinciën bereisd hebbende, zoekt door liquidatie zijner tegenwoordige firma een anderee positie in of buiten *Amsterdam*, prima referentiën, zoowel van zijn voorlaatste principaal, waar hij 8 jaren werkzaam was, als van zijn tegenwoordige chef worden verstrekt.

Brieven franco onder letter O. S. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Tegen 1 November a.s. wordt in een zaak van witte manufacturen gevraagd eene
Winkeljuffrouw,
goed met naaiwerk bekend en niet ongenegen in de huishouding behulpzaam te zijn. Brieven franco onder lett. K. D. bij den boekhandelaar J. HEUVELINK *Arnhem.*

EEN MEISJE
niet beneden 17 jaar, geschikt om met een kind van 4 jaar om te gaan en behulpzaam in de huishouding te wezen, kan tegen 1 September te Rotterdam geplaatst worden.
Brieven franco onder lett. A. D. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Eene Juffr. burgerstand, m. leeft., zoekt plaatsing als
Huishoudster of Meid-Huishoudster
bij een Heer, Dame of klein Gezin onverschillig waar. Adres lett. J. C. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS *Rotterdam.*

In een klein gezin (3 personen) gesloten huis, wordt gevraagd, een flinke
DIENSTBODE,
die netjes kan werken. Zij, die een burgerpot kunnen koken genieten de voorkeur. Brieven franco onder lett. P. K. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Men vraagt bij nette familie, op een groot dorp in *Noord-Brabant*, tot
KOST en INWONING,
een nette HEER of JUFFROUW, tegen matigen prijs. Brieven franco onder lett. V. B. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Te *APELDOORN* kan een
SLAGERSKNECHT
GEPLAATST worden, die met eene nette clientèle weet om te gaan. Vakkennis is geen bepaald vereischte. Brieven franco onder lett. D. J. per adres den Heer M. B. DE HES, Israël. Leeraar te *Apeldoorn.*

HH. Confiseurs.
Er biedt zich aan met half September of begin October een **Banketbakkersbediende.**
Brieven franco onder lett. I. Z. aan de uitgevers GEBRs. HAAGENS te Rotterdam.

Een Jongen
gevraagd, niet boven 14 jaar, net voorkomen strekt tot aanbeveling.
Adres: **Hoogstraat 236.**

HH. SLAGERS.
Er biedt zich aan een JONGELING, oud 18 jaar, eenigzins met het vak op de hoogte. De beste getuigschriften staan hem ten dienste.
Brieven franco onder lett. H. P. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Er biedt zich aan
een MILITAIR, die met medio September gepasporteerd wordt, als KOETSIER, HUISKNECHT of voor iets dergelijks, om met 1 October in dienst te treden (Israël. G.)
Brieven franco onder motto „*koetsier*" bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS Rotterdam.

ER BIEDT ZICH AAN
EEN JONGMENSCH,
oud 15 jaar, goed kunnende rekenen en schrijven en bekend met de Fransche taal, hetzij onverschillig welke zaak. Reflecteerenden gelieven zich te adresseeren onder letter D. R. bij de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Reiziger Koloniale Waren.
Een gevestigde firma vraagt een geroutineerd REIZIGER, bekend met Koloniale waren en Bakkersartikelen. Aanbiedingen onder letters V. R. bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS te Rotterdam.

Huishoudster
Een net Israël. Meisje zag zich gaarne direct geplaatst bij een Heer of Dame, of in een klein gezin. Franco brieven lett. H. P. bij L. HARTOG *te Woensel bij Eindhoven.*

Reiziger Particulier.
Wordt gevraagd iemand, geschikt om bij particulieren te reizen met Manufacturen en Heerenconfectie, tegen nader overeentekomen conditiën. Zij die reeds bij particulieren gereisd hebben genieten de voorkeur. Adres lett. P. R. bij de uitg. GEBR. HAAGENS, Rotterd.

Aan hetzelfde adres kan ter opleiding in bovengenoemde vakken geplaatst worden een net Jongmensch tegen betaling voor Kost en Inwoning.

De **DETAILPRIJZEN** van

VAN HOUTEN'S CACAO

zijn: *f* 1.80 per 1/2 Kg. — *f* 0.95 per 1/4 Kg. — *f* 0.52 1/2 per 1/8 Kg. — *f* 0.27 1/2 per 1/16 Kg. bus.

C. J. VAN HOUTEN & ZOON.

WED. H. RIJST,
Confiseur-Patissier,
ZANDSTRAAT 62, ROTTERDAM,
Onder Rabbinaal Toezicht van den WelEerw. Heer Opperrabbijn Dr. RITTER.

Alle soorten Fijne Gebakken
worden spoedig, net en tegen civiele prijzen geleverd.

Café „DE UNIE" Coolsingel No. 28.
ROTTERDAM
Gedurende de Kermis zullen in bovengenoemd Café **alle Verversching**en te bekomen zijn in de nieuwe daartoe expres ingerichte Restauratiezaal. De prijzen der Consumptie enz. zullen **NIET VERHOOGD** worden, maar dezelfde blijven als gewoonlijk.
venals altijd is de Consumptie, welke bij het Rotterdamsch publiek genoegzaam bekend is, van **uitstekende kwaliteit**. Raadpleeg de Prijscourant in de benedenzaal aanwezig.
Minzaam aanbevelend,
H. J. SNIJDERS.

Tegen November verlangt Mevrouw VAN OS, Hoogte Kadijk 9, *AMSTERDAM*, tegen hoog loon, een

KEUKENMEID.

Gevraagd

met 1 October e.k. eene FLINKE

Dienstbode,

bij N. LEVISON,
Kerkstraat 11, *ARNHEM.*

Manteljuffrouw!

Er biedt zich aan een degelijk, geroutineerde Mantelverkoopster, tevens dezelve goed kunnende veranderen, welke drie jaar alleen een Mantel- en Confectiezaak beheerd heeft. Reflecteerenden gelieven brieven te zenden onder motto *„Spoed"* aan de uitgevers GEBRS. HAAGENS te Rotterdam.

GEVRAAGD een Bakkersknecht

met September of half September, bij

Wed. I. SNATAGER,
te ARNHEM.

Een HEER z. b. b. h. h. vraagt te *ROTTERDAM* een

KAMER

met huishoudelijk verkeer en Pension.

Brieven fr. met prijsopg. a/h. Advert.-Bureau van C. VAN ABS, *Leeuwarden*, onder letter A. K.

Huwelijksaanvraag.

Een Weduwnaar van ruim 30 jaren, met twee lieve kinderen van 4 en 5 jaar, zoekt in kennis te komen met een fatsoenlijke Weduwe of Jonge dochter met eenig vermogen. Hij heeft een goede burgerverdienste. Adres lett. L. G. bij de uitgevers GEBRS. HAAGENS te Rotterdam.

Een fatsoenlijk Burgermeisje

reeds 2½ jaar in betrekking, zag zich gaarne nu of later bij eene nette familie geplaatst, hetzij om de vrouw des huizes te assisteeren, in een Winkel behulpzaam te zijn of **KINDERJUFFROUW**, de beste referentiën staan ten dienste. Brieven franco lett. A. Z. bij de uitgevers GEBRs. HAAGENS, *Rotterdam.*

ER BIEDT ZICH AAN

een **NET BURGERMEISJE** van buiten, goed kunnende werken, genegen in een klein gezin voor

Meid-alleen

te dienen (liefst op een plaats in Gelderland) van goede getuigen voorzien. Brieven fr. onder lett. A. Z. 2 bij de uitgevers GEBR. HAAGENS *Rotterdam.*

In een **Mantel-Magazijn** te Rotterdam wordt tegen half October gevraagd een bekwame

NAAISTER,

flink uiterlijk, grondig bekend met het vermaken van Mantels. Bekendheid met de verkoop zal tot aanbeveling strekken. Zonder goede getuigen onnoodig zich aan te melden. Brieven franco onder letter Q. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS, Rotterdam.

MODISTE.

Met primo of Medio Sept. as. gevraagd op een dorp in de Provincie en dicht bij Groningen, bij orthodoxe Israël. **Eene Modiste** voor het **Dames-Hoedenvak** Israël. Godsdienst, van goede getuigschriften voorzien, bekwaam om zelfstandig te werken, tevens genegen, om in een manufactuurwinkel assistentie te verleenen. Schriftelijke aanbiedingen onder letters H. M. aan de uitgevers GEBRs. HAAGENS, Rotterd.

Wordt terstond gevraagd een nette

LOOPJONGEN.

Nadere inlichtingen zijn te bevragen bij de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Een net MEISJE, verscheidene jaren in zaken werkzaam, grondig bekend met Manufacturen, Garen, Band en Modeartikelen, zoekt

PLAATSING

direct of later, intern, in een zaak of tot gezelschap eener Dame, bij kinderen en assistentie in huiselijke bezigheden. Adres motto *plaatsing* bij de uitg. GEB. HAAGENS Rotterdam.

I. A. WIJSENBEEK & Co.,

Eerste Geldersche Worst- en Rookvleeschfabriek,

onder toezicht van den WEw. Heer T. TAL, Opperrabbijn van Gelderland.

KUILENBURG.

LEVERT STEEDS ALLE SOORTEN

WORST,

Pekelvleesch, Gerookte Tongen, Gerookt en versch Vleesch, alsmede Gesmolten Vet,

tegen concurreerende prijs,

2½ kilogram, franco levering.

GEOPEND

HET

TABAK- en SIGARENMAGAZIJN

OPPERT 16, ROTTERDAM.

STEEDS VERKRIJGBAAR

puike Sigaren, Tabak, 1e kwaliteit Koffie, Thee, Snuif enz.

TEGEN CONCURREERENDE PRIJZEN.

Magazijn: OPPERT 16.
Fabriek: GED. BINNENROTTE 13.

J. MERSEL Bz.

J. S. WEIJL, Confiseur,

Leeuwenstraat 24.

Onder Rabbinaal toezicht van den Wel Eerw. Heer Opperrabbijn DR RITTER.

Blijft zich steeds beleefd aanbevelen voor de levering van **TAARTEN** en verschillend **KLEIN GEBAK.**

PRIMA QUALITEIT. BILLIJKE PRIJZEN.

Bierbrouwerij „DE POSTHOORN",

ROTTERDAM.

TIVOLI BIER,

zuiver gezond en versterkend,

is voorloopig verkrijgbaar bij de H.H.:

C. VAN DEN BERG, Zomerhofstraat.
W. JANNESSEN, West Zeedijk 7.
G. H. PIETERSE, Oppert 67.
KOLB en BEERS, Oostvestplein.
M. G. LANGENDAM, Tuindersstraat.
GEBR. MIDDELDORP, Bergstraat.
W. F. MOODIJ, Weste Wagenstraat.
Café NIESSING, Blommerdijksche weg 51.
G. H. N. VAN MOURIK, Kruisstraat 63.
A. SCHOTMAN, Goudsche weg 8.
JAN SMIT, Erasmusstraat.
W. H. METKEMEIJER, Oost Zeedijk.
A. DE VRIES, Nieuwe Binnenweg 271.
C. F. F. VAN HOENDEROP, Goudsche Rijweg 111.
H. W. MOODY, Hofplein 1.
P. G. BOM, Schiekade 169.
W. F. J. BODAAN, St. Jozephstraat 180.
CAFÉ IN 'T VELD, Diergaarde Singel.
VAN VLIET, Doelstraat.
B. DE LANGE, Spoor-Viaduct, Hofplein.
LEMS, Eendrachtsstraat 42.
J. H. BOERS, West-Zeedijk 630.
H. P. CLEMENT, Hugo de Grootstraat.
W. KLAPWIJK, Veemarkt 12.
VERSFELD, Veemarkt 20.
SCHIPPERS, Parksgenoegen, West-Zeedijk.
VAN BAARLE, Proeflokaal, Tivoli, Ged. Karnemelkshaven.

MANTELJUFFROUW.

Gevraagd tegen 1 October of vroeger:

een JUFFROUW (intern), volkomen bekend met 't Mantel- en Manufactuurvak. Zonder ook degelijke Mantelverkoopster te zijn behoeft men niet te schrijven.

Adres franco motto *„MANTELS"* aan de uitgevers GEBRs. HAAGENS, Rotterdam.

Heeren-Confectie

Een jongmensch Isr. G. kan direct geplaatst worden in een Magazijn en Heeren-Confectie. Goed etaleeren en goed verkooper strekt tot aanbeveling. Brieven letters B. W. aan het advertentiebureau v. D. L. STAAL, *Haarlem.*

H.H. SLAGERS.

Er biedt zich aan, een **flinke SLAGERSKNECHT**, 23 jaar oud, die 5 jaar in ééne betrekking in de provincie *Gelderland* als zoodanig is werkzaam geweest en grondig met het vak, alsmede met poorschen bekend is. De beste getuigschriften staan hem ten dienste.

Brieven franco onder lett. F. R. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Bij eene nette familie, te *'s Gravenhage*, in het centrum der oude stad, bestaat gelegenheid voor een Heer voor

Inwoning, Kost enz.

tegen matigen prijs. Franco brieven onder letters R. M. aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

HH. Slagers.

Er biedt zich aan een **SLAGERSKNECHT** uit den burgerstand, om zich verder in het vak te bekwamen. Liefst in eene drukke slagerij. Er zal meer op goede behandeling dan hoog salaris worden gelet. Frc. brieven lett. D. H. bij de Uitgevers GEBRs. HAAGENS, *Rotterdam.*

JOACHIMSTHAL's Scheurkalender

voor Isr. Huisgez.

met 80 prijzen en 4 prijsraadsels

voor 80 cent te bekomen

IN DEN JOODSCHEN BOEKHANDEL

M. B. ELZE,

Zeevischmarkt 7, Rotterdam.

Kooplieden genieten ruim rabat.

Een Meisje,

19 jaar oud, uit den netten burgerstand, zag zich gaarne **GEPLAATST** tot hulp van de vrouw des huizes. Brieven franco onder lett. R. B. aan de uitg. GEBR. HAAGENS, Rotterdam

---

LET WEL!

Wordt gevraagd een flinke Jongen, ter opleiding in een VLEESCHHOUWERIJ, tegen nader overeen te komen conditiën. Goede behandeling wordt verzekerd.

Brieven onder motto *„Slager"* aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

Een Brood- en Banketbakkersbediende,

6 jaar in beide vakken werkzaam, biedt zich tegen half September aan, de beste referentiën kunnende overleggen. Heeren Brood- en Banketbakkers hierop reflecteerenden, gelieven zich onder motto *„bakker"* te adresseeren aan de uitgevers GEBR. HAAGENS te Rotterdam.

PLACE DES PAYS-BAS.

Heden Avond SLUITING van de

ZOMER-CONCERTEN.

GROOT SUCCES van

Mll. ANNA HELD.

Clemens-Duo.

The Canadian-Trio.

N. de Haas.

Sharp & Flat.

LUIGI-COLETTI enz. enz.

Aanvang 8 Ure. Entrée 25 Ct.

ZATERDAG en ZONDAG bij gunstig weder in den TUIN

ILLUMINATIE.

TIVOLI -- WINTERTUIN

COUPONBOEKJES GELDIG, alleen op Zon- en Feestdagen **NIET.**

Zaterdag **LAATSTE** optreden van

PRINCE MIGNON,

De kleinste Artist van de Wereld.

Verder optreden van het geheele Gezelschap.

Aanv. 8 Ure. Entrée f 0.25, f 0.50, f 0.75.

's Zondags f 0.49 en f 0.75.

Joseph Garnade

Borduurwerker,

Stille Veerkade 7,

DEN HAAG.

***Bekroond in* 1868.**

Beveelt zich beleefd aan voor het vervaardigen van פרכת, מלבושים en andere **Kerksieraden, Banieren** enz. **Billijke prijzen.**

Teekeningen en Stalen worden op aanvrage franco toegezonden.

De Didamsche Roomboterfabriek

TE DIDAM,

zend na ontvangst van een postwissel groot *f* **6.30** franco per post door het geheele Rijk

4 1/2 Kilo

כשר ROOMBOTER

prima kwaliteit, bereid volgens het nieuwste systeem, onder toezicht van den WelEerw Heer T. TAL, Opperrabbijn te *Arnhem*.

כשר Roomboterfabriek כשר

en Komijndekaas,

dagelijksche verzending van fijne ROOMBOTER per Postpakket en per vat, alsmede postpakket KAAS van 4½ kilo à *f* 2.10. Zend postwissel. Bij groote hoeveelheid iets lager, elke zending is vooorzien van een הכשר van den WelEerw. Z.G. Heer L. WAGENAAR Opperrabbijn van *Friesland*.

B. M. v. BERG.

GORREDIJK.

KEULEN aRh.

כשר Hotel Kaufmann כשר

in de nabijheid van het Centraalstation wordt het Reizend Publiek minzaamst aanbevolen. Goede bediening. Billijke prijzen.

Eigenaar H. KAUFMANN.

GEBS. HAAGENS,

hebben voorradig

een prachtige collectie

Nieuwjaarskaarten

van af 3 cents

in alle prijzen tot f 1.25 p. stuk

waarbij vele nieuwe soorten met Zijden bloemen, Gelatine, Trekkaarten en diverse formulieren.

Nieuwjaarskransen

en Briefkaarten

met doelmatige opschriften.

מחזורים
חומשים
תפלות
סליחות
ספר חיים

met en zonder vertaling en naar verkiezing gebonden.

Alle soorten Wollen en Zijden

תליתים

Gevestigd sedert 1833.

Wed. H. RIJST, Zandstraat 62.

Cuisinier.

Bij deze heb ik de eer mijne geachte geloofsgenooten te berichten, dat ik, met medewerking van den bekwamen Cuisinier, den Heer H. WEERS Jr., Witte de Withstraat 39, mij ook zal belasten met het leveren van

Diné's voor Bruiloften en Partijen.

Bijlevering van Servies en Tafelzilver gratis.

Laat ook Diné's aan huis bezorgen.

Zeer nette bediening en concurreerende prijzen.

MENU's en prijzen steeds beschikbaar.

☛ ***Gelieve op naam en adres te letten.***

Bodega „De Paarl"

PLAN C, tegenover het Beursstation.

Geheel nieuw gerestaureerd en naar de eischen des tijds ingericht.

ROTTERDAM, Aug. 1891. **M. HARTOGS.**

☛ **Men vrage vooral de Scheurkalender van GEBRs. HAAGENS te Rotterdam, met 100 kostbare prijzen. Het schild vormt een zeer fraai מורה.**

Prijs 80 cents franco door geheel Europa.

GEOPEND het

SCHOEN- en LAARZENMAGAZIJN

GOUDSCHEWEG 149, b.d. Goudsche Singel.

A. F. VAN HULTEN.

Echt Noord-Brabantsch werk.

Reparatiën spoedig, net en billijk.

LOUIS DE HAAFF,

HANG 40. HET EIERENHUIS.

כשר

Versche Kaas	**45**	**Cts.**	**per**	**5**	**ons.**	
Belegene „	**50**	„	„	„	„	
Oude „	**55**	„	„	„	„	
Gemalen „	**50**	„	„	„	„	
Komijnde Kaas	**25**	„				
Delftsche Boter	**65**	„	„	„	„	

S. MEIJER,

Oudewater,

Beveelt zich beleefd aan tot het leveren van

Prima qualiteit

כשר

Zoetemelksche Graskaas,

vervaardigd onder Rabbinaal toezicht van den WelEerw. Heer Dr. B. RITTER.

Zeer billijke prijzen

Voor H.H. Handelsreizigers.

concurreerende prijzen.

Logies met flink ontbijt f 1.25

כשר Hôtel van Dam כשר

Eerste Lombardstraat 67,

over de Vleeschhal,

ROTTERDAM.

Table d'Hôte van 4 tot 7 uur.

Nette en prompte bediening.

Vriendelijke aanbeveling.

Rotterdamsche Diergaarde

Zondag 23 Augustus a.s.

TOEGANG voor

STADGENOOTEN

tegen betaling van **50 cents** per persoon

en voor

HANDWERKSLIEDEN

tegen **25 cents** de persoon.

Ingang aan de Diergaardelaan.

Namiddag-Concert

door het MUZIEKKORPS der afdeeling Jagers te 's-Hage,

Kapelmeester S. CALFF.

Aanvang te **twee** *uren.*

Feestelijke Herdenking

van het 25-jarig bestaan der Synagoge te

EINDHOVEN,

op Vrijdag,

8 Elool 5651.

עש"ק פ' כי תצא

11 September 1891.

en INWIJDING van een nieuwe H. WETSROL, welke der gemeente bij deze gelegenheid zal worden aangeboden, benevens andere geschenken.

Feestredenaar: de WelEerw. ZeerGeleerde Heer Dr. L. LANDSBERG.

Aanvang van den dienst 's middags 1 uur.

Toegangskaarten zijn voor zoover deze beschikbaar zijn gratis te verkrijgen bij den Heer Is. DE HEER, Secretaris der Regelingscommissie.

De Regelingscommissie.

FEESTVIERING

TE EINDHOVEN,

op Zaterdagavond 12 September e.k.

GRANDE SOIRÉE AMUSANTE

gevolgd door BAL,

in de Groote Zaal der K.K. Harmonie „APOLLO's LUST."

Vreemdelingen bij introductie.

De Feestcommissie.

Kalender.

Van 17 tot 23 מנחם 5651.

Van 21 tot 27 Augustus 1891.

Begin van den Sabbat 6½ uur.

פ' עקב , פ"ד

זמן מנחה

Einde van den Sabbat 7 uur 54 min.

WEEKBLAD

voor Israëlietische Huisgezinnen.

Twee-en-twintigste Jaargang. No. 33. Vrijdag 21 Augustus 1891.

Tweede Blad.

De Rotterdamsche Synagogen.

(Ingezonden).

Evenals zoo menig onderwerp betreffende de geschiedenis der Joden in ons vaderland in het duister verkeert, laat zich niets met zekerheid bepalen omtrent het eerste oponthoud der Joden in onze stad. Hoogstwaarschijnlijk waren reeds in de Middeleeuwen Joden ook te Rotterdam woonachtig, daar men in andere Hollandsche steden sporen uit dien tijd van hen meent aantetreffen. De veronderstelling ligt dus voor de hand, dat zij zich te dien tijde ook te Rotterdam ophielden. Neemt men echter de toen heerschende ruwe zeden en sterk ontwikkelde vooroordeelen jegens het oude Godsvolk in aanmerking, benevens de zich telkens afwisselende stamhuizen, die over ons land den scepter zwaaiden, komt men tot de conclusie, dat van eene geregelde vestiging geen sprake kon zijn.

Was aldus de toestand in de Middeleeuwen, de eerste helft der XVI eeuw was den Joden ook niet gunstiger. Bij verschillende plakkaten van het Hof van Holland (o.a. van 1532 en 1549) werd hun het verblijf in Holland ontzegd. De tachtigjarige oorlog echter, die reuzenworsteling voor gewetensvrijheid, zou den Joden eindelijk datgene brengen, waarnaar zij reeds zoo vele eeuwen te vergeefs hadden gesmacht. Op het einde der XVI eeuw werd hun het verblijf in Amsterdam vergund. Aan deze vergunning waren wel is waar eenige bepalingen verbonden, doch werd reeds in 1619 door de Staten van Holland de vrije uitoefening van den Joodschen Godsdienst toegestaan.

Rotterdam nam reeds destijds onder de Hollandsche steden eene aanzienlijke plaats in. De toenemende handel en scheepvaart op verschillende landen, bracht voorspoed en stoffelijke welvaart te weeg. Geen wonder dan ook, dat de Joden van die gunstige omstandigheden gebruik makende, ook hier hunne tenten opsloegen; de inquisitie hadden zij immers niet meer te vreezen en de menschonteerende beperkende bepalingen te hunnen opzichte waren afgeschaft. Hun aantal nam alras zoo toe, dat men hier reeds spoedig twee gemeenten had, eene Portugeesche en eene Hoogduitsche, die beide hunne afzonderlijke vergaderplaatsen of Synagogen hadden. Men moet nu echter niet meenen, dat deze synagogen openbare gebouwen waren, zooals men die heden heeft. Het waren slechts voor godsdienstige bijeenkomsten in gereedheid gebrachte vertrekken ten huize van welgestelde geloofsgenooten, hoewel de allereerste godsdienstoefeningen op een zolder werden gehouden.

Zoo had men omstreeks 1649 op den Wijnhaven hoek Bierstraat, waarschijnlijk woonden daar de de Pinto's, een Synagoge voor de Portugeesche en op eene kamer in de Jodensteeg eene voor de Hoogduitsche gemeente. Er is geen juist jaartal bekend omtrent de ingebruikstelling der Hoogduitsche synagoge, doch was dit vermoedelijk later dan de oprichting der Portugeesche gemeente. De Portugeesche had dus waarschijnlijk vroeger dan de Hoogduitsche gemeente eene synagoge. Het schijnt evenwel, dat zij, hoewel ouder zijnde spoedig door hare jongere zuster in zielenaantal werd overvleugeld. Een der oorzaken van dat verschijnsel was het vertrek van vele Portugeesche familiën naar Amsterdam. De toename der Joden van den Hoogduitschen ritus maakte een grooter bidlokaal tot dringenden eisch. Omstreeks het midden der XVII eeuw gaf de stedelijke overheid vergunning tot de inrichting van een dubbel pand 1) in de Jodensteeg hoek Glashaven; op plattegronden, teekeningen enz. van 1675 wordt genoemd pand „de Jodenkerk" genoemd. De teruggang der Portugeesche en toename der Hoogduitsche gemeente blijkt overtuigend uit het ter leen geven bij publiek contract (2) d.d. 11 Februari 1669 van een groot aantal kerksieraden en benoodigdheden door eenige vroegere Parnassijns der Portugeesche aan Parnassijns der Hoogduitsche gemeente. De Portugeesche gemeente bleef echter bestaan, daar hare synagoge omtrent 1722 naar de Boompjes ten huize van den rijken en aanzienlijken Joseph de la Penha werd verplaatst. Van deze laatste synagoge is heden geen spoor meer te vinden, doch was zij waarschijnlijk gevestigd terplaatse waar nu het kortelings gebouwde Maashotel staat.

De Hoogduitsche gemeente nam zeer toe, niet slechts in zielental, doch ook in welvaart, zoodat op het einde van 1723 toenmalige Parnassijns en eenige der voornaamste gemeenteleden zich tot de bestuurders der stad wendden met het verzoek, toestemming te verleenen tot het bouwen van eene nieuwe grootere synagoge. Na verkregen verlof werden in de Boompjes twee erven, destijds scheeptimmerwerven, aangekocht. De som, voor den aankoop van den grond besteed, bedroeg ƒ 10.000 Op den 24sten April 1724 werd door de Parnassijns Elias Davids en Jacob Abrahamsz. de Vries (voorzaat der familie Jacobson) de eerste steen gelegd en had op 10 Juni 1725. ש"ה פ' בהעלתך תפה לפ"ה, de gemeente het voorrecht haren nieuwen tempel intewijden. 3) Nu nog na 166 jaren bewondert het nageslacht den fraaien bouw van dat Godshuis; het geldt ook nog steeds als een der fraaisten in den lande, wel een bewijs hoe onze voorouders groote offers voor den eeredienst veil hadden. Er is in de loop der tijden zeer weinig aan dat bedehuis veranderd, wat het inwendige betreft is het op enkele kleine onbeduidende veranderingen nog geheel in den zelfden toestand als bij den aanbouw in 1725. De synagoge was vroeger door een steenen muur van den openbaren weg afgescheiden, doch is in 1768 die muur door een fraai ijzeren hek vervangen, waarin het jaartal 5528 (overeenkomende met 1768) kunstig is gesmeed. Op het plein achter de synagoge werden in vroegeren tijd de huwelijken ingezegend, terwijl de vleeschhal zich daar ook bevond. In het lokaal onder de synagoge, dat nu voor bergplaats wordt verhuurd, hadden de bruiloften plaats. Deze synagoge de Groote genaamd, heeft inclusief voor de vrouwen ± 600 zitplaatsen, doch ontstond ten jare 1784 de vrees of met het oog op de voortdurende toename der gemeente steeds voldoende ruimte beschikbaar zou zijn. Parnassijns kochten toen een achter de Groote Synagoge gelegen pakhuis, dat, na in 1790 van de stedelijke overheid bekomen toestemming tot synagoge werd ingericht. Deze Nieuwe of kleine synagoge heeft ± 150 zitplaatsen en werd in 1791 aanvankelijk slechts voor de hooge feestdagen in gebruik genomen, doch maakte de steeds grooter wordende bevolking het noodig ook dit bedehuis voor den dagelijkschen dienst beschikbaar te stellen. In een lokaal onder deze Synagoge gelegen, bevond zich eertijds de School, welke later op Hoogtijden voor Bijkerk werd benuttigd.

Rotterdam werd steeds grooter, de bevolking ging met reuzenschreden vooruit en met haar wees het zielental der Joodsche gemeente telken jare een hooger cijfer aan, dientengevolge ontstond de behoefte aan meerdere bidlokalen. De elkander opvolgende kerkbesturen gingen, ondanks de wetenschap, dat de bestaande synagogen geene voldoende ruimte meer aanboden, er niet toe over, meerdere lokalen tot synagogen aantewijzen. Parnassijns ontwierpen wel verschillende plannen en legden die den kerkeraad voor, doch alle werden weder ingetrokken of om het onpractische of wel om financieele bezwaren verworpen. Eenige particulieren, hiertoe door liefde voor den eeredienst aangedreven, trachtten toen zelven in de bestaande behoefte te voorzien en richtten circa 30 jaar geleden eene Vereeniging onder den naam בית יעקב op. Ten huize en onder leiding van nu wijlen den Eerw. heer E. E. Nathans, destijds wonende in het Hang, werd godsdienstoefening gehouden, totdat een der leden ten behoeve der Vereeniging een eigen synagoge liet bouwen. Deze nette en fraaie synagoge is gelegen in de Baan en beschikt over een honderdtal zitplaatsen, ook worden aldaar telken avond en Sabbat (bijzondere Sabbatten uitgezonderd) voordrachten van wege de חי"ה gehouden.

Dat dit goede voorbeeld tot navolging zou opwekken, was te voorzien, te meer, daar de behoefte naar meerdere lokaliteit telken jare zich nog steeds klemmender deed gevoelen. Een en ander leidde tot de oprichting der Vereeniging „Godsdienst is ons streven"; aanvankelijk behielp men zich op een zolder van een pand aan de Kipstraat, doch na enkele jaren huurde men een lokaal in de Hoveniersstraat, dat zeer goed aan de gestelde eischen voldeed. Het bedehuis van deze Vereeniging heeft eveneens ± 100 zitplaatsen.

Weinige jaren later vormden weder eenige gemeenteleden eene vereeniging, genaamd „Eendracht" אגודת אחת. Een benedenhuis aan de Korte Wagenstraat werd voor synagoge in gebruik genomen, doch het ledental nam dermate toe, dat een grooter en beter gelegen lokaal noodzakelijk werd. Het bestuur slaagde er in een bovenhuis aan den Oppert te huren, dat voor godsdienstoefening werd ingericht. In deze synagoge kunnen circa 150 personen hunne gebeden verrichten. Er bestaat ten behoeve van deze Vereeniging onder de leden nog een soort van חברה, genaamd כתר מלוכה voor de aanschaffing van Wetsrollen, Kerksieraden enz. Dat in deze Vereeniging werkelijk „eendracht" heerscht, bewijzen de fraaie מלבושים die כ"מ de Vereeniging mocht aanbieden.

In het Gesticht voor Israël. Oude Lieden aan de Houtlaan bevindt zich ook een zeer net kerklokaal, dat echter uitsluitend voor de verpleegden ten gebruike is bestemd.

Volledigheidshalve moet worden vermeld, dat eenige tientallen jaren geleden, de destijds alhier wonende Portugeesche Joden eene nieuwe gemeente onder den naam van בית תפלה oprichtten met eigen synagoge (in de Karresteeg), Begraafplaats enz. Door vertrek naar elders en overlijden geraakte deze gemeente in verval en ging eenige jaren geleden zelfs te niet. De Begraafplaats en Kerksieraden werden tegen vergoeding aan de Hoogduitsche (Nederlandsch Israëlitische) gemeente afgestaan, terwijl de weinige nu nog alhier wonende Portugeesche Joden zich als leden der zustergemeente hebben doen inschrijven.

Al deze synagogen en vergaderplaatsen bieden gezamenlijk nog geene voldoende ruimte het biddend Rotterdamsch Israël te bevatten, hoewel het Kerkbestuur op hooge feestdagen nog eene extra bijkerk doet inrichten.

De Kerkeraad nam het vorig jaar derhalve het kloeke besluit, eene nieuwe groote synagoge, die al de bovengenoemde kleinere bedehuizen (behalve de groote synagoge in de Boompjes) in zich opneemt, te doen bouwen. Deze synagoge, welke spoedig zal worden ingewijd, is gelegen aan de Botersloot, en schenkt aan ± 700 personen de gelegenheid hunne gebeden hemelwaarts te zenden.

Zoo zal dan onze gemeente in het bezit zijn van twee groote Synagogen, te zamen ± 1300 zitplaatsen tellend.

De bevolking onzer gemeente ע"א is de laatste jaren sterk toegenomen. Telde zij in 1830 circa 2500 zielen, in 1860 was het bevolkingscijfer tot 4200 gestegen, terwijl de Gemeente thans ongeveer 8000 zielen telt; dat is gedurende de laatste dertig jaar een vermeerdering van ongeveer 100%. Deze toename staat in verband met de groote vlucht, die de stad Rotterdam genomen heeft en waardoor het bevolkingscijfer reusachtig is vooruitgegaan. Wanneer alle voorteekenen niet bedriegen, dan staat onze stad voor eene groote toekomst, mitsdien zal het bevolkingscijfer stijgen en mag men dus ook verwachten, dat het cijfer der Joodsche bevolking zal toenemen. Mocht dat zoo zijn en de tijd aanbreken, dat beide groote tempels, waarop onze gemeente trotsch is, blijken het aantal kerkbezoekers niet te kunnen bevatten, dat dan kerkbestuur en gemeenteleden die maatregelen weten te treffen, die ertoe kunnen leiden het synagogental uittebreiden met denzelfden ijver en voortvarendheid als vorige en tegenwoordige kerkbesturen dat hebben gedaan.

(1) Het pand in de Jodensteeg werd in latere tijden tot Weeshuis ingericht.

(2) Dat contract wordt medegedeeld in een belangrijk opstel van den heer L. Borstel, voorkomende in het Nederlandsch Israëlietisch Jaarboekje van 1868.

(3) Opperrabbijn was destijds מהור"ר שלמה יחזקאל זצ"ל.

BERICHTEN.

De jaarlijksche algemeene vergadering der „Maatschappij tot Nut der Israëlieten in Nederland" zal worden gehouden op Zondag 30 Augustus in het gebouw „Kunsten en Wetenschappen te Utrecht."

Behalve verslag, rapport en verkiezing, zullen worden behandeld voorstellen 1e. omtrent de algemeene kas van het Schoolfonds, 2e. het instellen van een spaarfonds en tot aanmoediging van het aangaan van levensverzekeringen en 3e. aanmoediging ter opleiding van ziekenverpleegsters.

Het bespreken dezer belangrijke punten maken een veelzijdige opkomst inderdaad wenschelijk.

Onze vroegere stadgenoot, de heer Ant. Blitz, die tot heden 1e klarinettist bij het Arnhemsche Orkest, onder directie van den heer Kwast was, heeft van het bestuur der Vereeniging „Concertgebouw" te Amsterdam (directeur: de heer Kes) het vereerend verzoek ontvangen de betrekking van klarinettist bij genoemd orkest te willen waarnemen. Aangezien de heer Blitz eerst 18 jaar is, is deze benoeming voor dezen jongen kunstenaar ongetwijfeld een hooge onderscheiding te noemen.

(R. N)

De 12-jarige E. Ossendrijver, wonende Raamstraat No. 34 begaf zich gistermiddag gekleed in het water van de Coolvest om een 7-jarigen knaap te redden, die daar spelend was ingevallen. De jeugdige, onverschrokken zwemmer smaakte het genoegen den drenkeling aan wal te brengen, zonder dat de kleine drenkeling eenig letsel had bekomen. *(R.N.)*

Onderscheidene malen wezen wij op de noodlottige gevolgen, welke een landverhuizing naar de Argentijnsche republiek voor onze vervolgde Russische stam- en geloofsgenooten kan hebben en — helaas! ons oordeel was alweder juist; het wordt maar al te zeer bevestigd door *Een noodkreet van landgenooten in Argentinië*, voorkomende in het *Nieuws v. d. Dag* en daaruit overgenomen in de *N. R. Ct.*

Wij veronderstellen, dat bedoelde *„noodkreet"* den lezers bereids bekend is en uitgaande van deze veronderstelling zullen wij bedoeld stuk niet overnemen, maar toch één enkele zinsnede kome door dit blad onder de oogen van lezeressen en

lezers; zij luidt alsvolgt:

„*Komt er in Nederland* (wij cursiveeren) niet op de eene of andere wijze genoeg bijeen, om de ongelukkige slachtoffers *van moedwillige misleiding terug te doen halen, dan zijn zeker velen den* **hongerdood** *gewijd. Men kan wel één of twee dagen zonder eten, maar honger is een scherp zwaard. En dan: wat zal er groeien van zulke kinderen, die daar moeten gaan bedelen? Zijn zij ook voor geheel hun leven niet bedorven? 't Is te hopen, dat er spoedig uitkomst moge komen.*"

Lezeres en lezer! — wat dunkt u van dat land van belofte?

Nogmaals verkondigen wij de meening: Laat de ongelukkigen in hun Russische getto's blijven en ondersteunt hen aldaar tot tijd en wijle honderden gezinnen in onderscheidene beschaafde en verdraagzame landen van Europa zullen zijn onder dak gebracht en duizenden families in Syrië en Palestina een werkzaam maar vredig bestaan zullen hebben gevonden; en — wordt Rusland op deze wijze en langs dien weg allengs ontvolkt, voor een gedeelte ontlast van zijn Joodsche overbevolking, dan zullen zij, die in de 14 rayons moeten wonen, ook aldaar ruimte vinden om te ademen.

En later? — zoo vraagt men.

Welnu — ook, zelfs Rusland, zal in het einde een andere houding tegenover onze stamgenooten moeten aannemen.

Men vergelijke overigens het in dit nommer voorkomende bericht van den rabbijn Dr. Carlbach te Lubeck en geve vóór alles .... het zoo ontzettend heillooze *patter*-systeem op.

Het Nieuws van den dag bevat o.a. een artikel getiteld: *Castle Garden*; het bevat de beschrijving van een gebouw door den N. A. Staat daargesteld ten behoeve dergenen, die voet aan wal zetten.

Aan bedoeld artikel, dat slechts is een *Brief van Amerika*, ontleenen wij twee zinsneden; de eerste zegt het volgende:

„Wij hebben honderden van duizenden vreemdelingen van allerlei nationaliteit in ons midden opgenomen; het is waar zonder eenige moeite te veroorzaken, naar hebben thans een tijdstip bereikt in onze geschiedenis, *waarin wij geen arbeiders uit het buitenland* (wij cursiveeren) *meer noodig hebben. Er zijn genoeg voorhanden, om aan al onze behoeften te voldoen. Neen! erger: men berekent dat te allen tijde van het jaar er in Amerika een* **millioen** *inboorlingen gevonden worden, die vruchteloos werk zoeken. Het aanbod is grooter dan de vraag en gevolgelijk zijn er in elken staat een aantal lediggangers.*"

En toch — men wil en gaat steeds voort Russische emigranten naar Amerika te zenden!

De tweede zinsnede welke wij op het oog hebben ontwikkelt de bezwaren in Amerika gekoesterd tegen Italiaansche emigranten en zegt woordelijk: „*Tegen den Italiaan vooral is bezwaar.*

Wij citeeren dien zin daarom, om duidelijk te maken, dat *Amerika* geen bezwaar heeft tegen opneming van Russische of Poolsche Joden, terwijl Europa wel bezwaren heeft!

Amerika wil de arbeidsmarkt niet overvoerd zien; het kan allen handen geen arbeid, dus aller monden geen brood geven, maar bezwaren ontleend aan Godsdienst of nationaliteit heeft Amerika niet; het koestert ook geen vrees tegen de zoogenaamde of voorgewende onzindelijkheid dier vreemdelingen!

Emigratie naar Brazilië: Wat hun te wachten staat, die zwervens en lijdensmoede hopen in Brazilie rust te vinden, kan blijken uit de volgende mededeeling door den weleerwaarden zeer geleerden heer Dr. Carlbach, rabbijn te Lubeck, in een Duitsch blad geplaatst.

Negen maanden geleden, zoo verhaalt Dr. C., kwam een man uit Koerland (Rusland) met vrouw en zes kinderen alhier (Lubeck) aan; het doel zijner reize was, *via* Hamburg, Brazilië.

De man wiens woorden en voorkomen sympathie wekten, ontving van velen, ook van den rabbijn, den raad *niet* naar Brazilië zich in te schepen; en de man had wel ooren naar dien raad. De vrouw echter vermeende, dat in meergenoemd land arbeid en een gelukkig leven te wachten waren en ..... de wil der vrouw zegepraalde.

Plotseling kwam de man naar Lubeck terug met drie kinderen bij zich; en wat hij van zijn lotgevallen mededeelde werd in alle opzichten bevestigd door zijn elfjarig zoontje.

De zeereis had vier weken geduurd; één dag sporens en men was te Saw-Paolo, het doel van den tocht; en aldaar bleek het al dadelijk — dat men er niet blijven kon. De dagen kenmerkten zich door een brandende hitte, zóó zengend heet, dat dagelijks lieden aan zonnesteek sterven, terwijl de nachten daarentegen ijzig koud zijn en de geele koorts er chronisch heerscht.

De levensmiddelen en verdere huiselijke behoeften zijn er vijfmaal duurder dan in Europa; zoo kosten eenige aardappelen 18 ct.; een pond vleesch 90 ct., terwijl het hout buitensporig duur is.

Gelegenheid om Godsdienst- of profaan onderwijs te ontvangen bestaat niet; en op de enkele scholen is het onderwijs zóó duur, dat het onbereikbaar is.

Onze aldaar wonende geloofsgenooten kunnen Sabbat noch feestdag vieren; van het gemeenschappelijk gebed en *koscher*-eten is zelfs geen sprake!

Ik heb daarom, zoo besloot de zwerveling zijn mededeeling, besloten naar mijn geboorteland weder te keeren; in elk geval komt het mij beter voor daar als Jood te sterven en te worden begraven, dan in Brazilië een leven te hebben als alsem zoo bitter en niet eens als Jood te kunnen sterven. In Brazilië namelijk bemoeien zich uitsluitend Negers met dooden; zij plaatsen een kruis op het graf en vragen niet naar Christen of Jood."

Wij hebben gemeend bovenstaande mededeeling te moeten brengen onder de oogen onzer lezers, omdat — wij wel vernemen van comité's en van gelden die bijeenkomen, maar waar de duizendtallen zwervelingen blijven ..... dat weten wij **niet** en vermoedelijk velen met ons niet. Bestaat er een vast plan, dan ware het zaak, dat daaraan de meest mogelijke openbaarheid zou worden gegeven, want zooals de zaken nu, althans schijnen, te staan, heeft de geschiedenis machtig veel overeenkomst met het befaamde plan van generaal Trochu in 70-71 en zijn spoorwegen en stoombooten de gelukkige ontvangers van zeer veel geld). W. v. I. H.

DEN HAAG. Van de 220 kiezers, zijn Zondag jl. slechts 94 opgekomen, ter verkiezing van zes kerkeraadsleden, waaronder vijf periodiek aftredenden. Al de ingekomen biljetten werden geldig verklaard, zoodat de volstrekte meerderheid 48 bedroeg. Herkozen werden de heeren: Mr. E. L. van Emden met 68, L. Limburg met 67, J. N. Lansberg met 64, M. I. van Witsen met 63 en M. Abrahams met 55 stemmen. Voor de bestaande vacature werd gekozen de heer Isidore Cohen met 50 stemmen. De heeren M. S. Winkel, A. S. Levisson en M. de Leeuw hadden respectievelijk verkregen 22, 22 en 18 stemmen, terwijl op andere personen nog verscheidene stemmen werden uitgebracht.

DELFT, 17 Aug. Op initiatief der heeren I. Cappel en I. den Hartogh Nz. is Zondag den 9de dezer eene vergadering der leden dezer gemeente belegd geworden, tot bespreking van propogatie, ter inzameling van gelden bij de stadgenooten, ten bate der Russische emigranten.

De wijze, die daartoe tot de meest verkieslijkste, om tot een gunstig resultaat te komen, aangenomen moest worden, lokte eenige discussie uit, waarbij ten slotte genoemde heeren bij acclamatie gekozen werden om ter zake handelend op te treden, die deze benoeming zich niet slechts direct lieten welgevallen, maar den volgenden dag reeds, de daartoe aangewezen weg ingeslagen zijn. Hunne aangewende pogingen beloven bereids een zeer gunstig resultaat, doordien niet enkel heeren Burgemeester en Wethouders hun steun toegezegd hebben, maar ook de heeren geestelijken zonder onderscheid van gezindte hunne zeer gewaardeerde medewerking en krachtigen invloed, in alle hun daartoe ten dienste staande gelegenheid, met de meeste toewijding en welwillendheid, belooft en verzekerd hebben. Bedoelde heeren hebben zich bereids tot eene commissie gevormd, en is eene met hunne handteekening voorziene annonce, die van de sterkste aanbeveling getuigt in alle alhier verschijnende dagbladen kosteloos opgenomen, zoodat met reden een gunstig resultaat, waarvan later melding zal gemaakt worden, tegemoet mag gezien worden.

OSCH, 18 Aug. Vrijdag en Zaterdag jl. was het voor onze gemeente een ware feestdag, van heinde en verre snelden vreemdelingen toe, om met ons het 60-jarig bestaan onzer synagoge te vieren, die zeer prachtig gerestaureerd is, en voor deze gelegenheid net versierd was. Ten 2 uur ving de bijzondere dienst aan, ingeleid door het minga-gebed, prachtig en stichtelijk voorgedragen door onzen geachten voorzanger, den heer Zadoks, daarna werden de groote deuren der synagoge geopend en werd het nieuwe ספר תורה gedragen onder een חופה, voorafgegaan door strooiende in het wit gekleede jonge meisjes, omringd door jongelingen met vlagjes, binnengebracht. Het koor onder leiding van den heer Vleeschouwer, hief toen ברוך הבא aan, en werden daarna de gebruikelijke omgangen gemaakt. De heer S. Hartogs bood het nieuwe ספר aan, hetwelk door den voorzitter in dank werd aanvaard. De heer J. D. van den Bergh riep de gemeente het welkom toe en bood het kerkbestuur een nieuw תורה schild aan, geleverd door den heer S. van Leeuwen.

De geachte Opperrabbijn hield de feestrede. Om weder te geven wat ZWEerw. gesproken heeft, zoude ons te ver voeren en willen alleen dit aanstippen, dat de predikatie prachtvol was; ZEw. werd bij monde van den weled. achtb. heer Burgemeester hartelijk dank gezegd. Ook het koor oogstte veel lof in en bijzonder ook de bekwame voorzanger, de heer Vleeschouwer. Zaterdag werd de dienst door beide voorzangers voortgezet.

Zaterdagavond werd het feest buiten de synagoge gevierd, waarbij de heer H. Hartog een nette openingsrede hield. Jong en oud verlustigden zich met den dans. Ook werden verschillende tooneelstukjes uitmuntend opgevoerd, waarbij bijzonder lof verdienden de heer Koster en mejuff. L. H., die hunne rollen uitstekend volbrachten. Zondagavond gaf de vereeniging „Ons Genoegen" een soirée, bestaande in komische voordrachten, terwijl vier jongeheeren het tooneelstukje „Een Vrijwilliger" opvoerden, dat zeer net van stapel liep. Verder werd het feest besloten met een bal, dat tot den morgenstond duurde. Ook de vervolgde Russische broeders werden niet vergeten.

APPINGEDAM, 12 Menachem. (*Niet van onzen gewonen correspondent*). Vrijdag jl. was het voor onze gemeente een dag, die zeker bij ieder een aangenamen indruk heeft achtergelaten. Het was n.l. de dag, waarop het 90-jarig bestaan onzer synagoge feestelijk werd herdacht, bij welke gelegenheid der gemeente, eenige gewijde kleederen, ware kunstproducten, vervaardigd door de firma van Oven, door de vereeniging עטרת נשים werden aangeboden.

Des namiddags ten 5½ ure, begaf zich het bestuur dezer vereeniging, bestaande uit de dames S. de Vries—van der Klei, presidente, R. Stern—Stern en de Wed. Kaufholtz, vergezeld van den Kerkeraad dezer gemeente, naar de fraai versierde synagoge, waar hun bij binnenkomst door het koor ברוך הבא werd toegezongen. Daarna betrad de eerw. heer Stern den kansel en schetste in schoone, kernachtige woorden het streven der vereeniging עטרת נשים, welke vereeniging thans haar eerste geschenk bracht voor God en Zijn dienst, hetwelk ZEw. uiteenzette naar aanleiding der woorden:

הבו לה' כבוד שמו שאו מנחה ובאו לחצרותיו

Met den wensch, dat עטרת נשים in bloei mocht toenemen, overhandigde ZWw. de gewijde kleederen, welke bij monde van den heer J. A. de Vries, voorzitter van den kerkeraad, voor de gemeente werden aanvaard.

Alsnu werden door het koor eenige psalmen gezongen, het gebed voor het koninklijke huis uitgesproken en daarna werden de gewone gebeden voorgedragen.

Den volgenden dag ש"ק, was het een ware feestdag, zoo ook de avond en nacht daaropvolgende, waarin onder flinke medewerking van den Heer Herman Culp en zijn gezelschap, allen tot zeer laat in den morgen in de meest feestelijke stemming bijeenwaren, waarna ieder zich huiswaarts begaf met de overtuiging, dat het een onvergetelijke dag was geweest voor de gemeente in 't algemeen en voor ieder in 't bijzonder.

Hulde zij gebracht aan de onvermoeide pogingen van den eerw. heer Stern en de geachte bestuurderessen, die reeds zulke resultaten van de nog zeer jonge vereeniging verkregen, dat zij de verwachtingen verre hebben overtroffen.

Dat de vereeniging עטרת נשים op den ingeslagen weg moge voortgaan en zich steeds in grooten bloei moge verheugen, is onze innige wensch.

GORREDIJK. Ook hier heeft zich een commissie gevormd tot het inzamelen van gelden voor de Russische verbannelingen; men is er reeds mede bezig.

EIBERGEN, 9 Aug. Bij de heden alhier gehouden verkiezing zijn als Kerkeraadsleden, de heeren A. Maas en L. Heijmans gekozen, terwijl de heer I. Samson tot lid van het Kerkbestuur werd herkozen.

— Ten behoeve der vervolgde Russische Joden, is alhier door een daartoe benoemd comité een bedrag van *f* 230 gecollecteerd, hetwelk aan het hoofdcomité te Groningen is opgezonden.

— Heden שבת נחמו werden onze gemeentenaren bij het binnentreden der synagoge niet weinig verrast, bij het zien van een twaalftal fraaie lampen, welke de vereeniging עטרת בחורים der synagoge schonk. Dat de vereeniging bloeie en het ledental toeneme is de wensch van allen.

HAAKSBERGEN, 5 Aug. Heden hadden wij het genoegen onzen geachten Opperrabbijn, den weleerw. heer Wagenaar in ons midden te zien. Na afloop der school-inspectie hield ZEerw. bij מעריב eene boeiende rede, naar aanleiding der haphtaroth שמעו. Gedurende een uur wist de geachte spreker zijne toehoorders, waaronder vele van andersdenkende gezindten, naar de schoone, wegslepende taal te doen luisteren, om daardoor den weldadigheidszin in deze zooveel bewogen tijd op te wekken. Algemeen was dan ook de wensch, nog zeer dikwijls den gevierden redenaar hier te zien optreden.

— Door den edelachtbaren heer Burgemeester onzer gemeente is aan den heeren S. K. Frankenhuis en D. Slager, vergunning verleend tot het houden eener collecte, ten behoeve der Russische emigranten.

ZWARTSLUIS, 17 Aug. Onze gemeente werd שבת jl. aangenaam verrast, toen men bij de intrede der synagoge een keurig פרוכת voor het היכל ontwaarde, met toepasselijke inscriptie.

Een geschenk van de חברת נשים בגדי קודש vervaardigd door de heeren gebr. van Oven te 's Hage, waarvan de bewerking even net als doelmatig is, wien daarvoor een woord van lof niet mag onthouden worden, en het was gewis met instemming van allen, die daartoe hebben bijgedragen, dat de eerw. heer E. J. van Rhijn, Godsd. leeraar, eenige hartelijke woorden van dank betuigde, terwijl het geschenk werd aanvaard met de bede, dat de gemeente hetzelve, tal van jaren moge aanschouwen.

STEENWIJK, 16 Aug. De alhier bestaande ח"ק כתר תורה toonde bij verschillende gelegenheden steeds belangrijke offers veil te hebben tot versiering onzer synagoge en kweet zij zich שבת jl, meesterlijk van hare taak, toen door haren president, den heer K. de Leeuw der gemeente een keurig stel Omer-borden enz. werd aangeboden. Naar aanleiding van Pred. III. I. werd een woord van dank, ook in verband met den שבת נחמו door den leeraar onzer gemeente gesproken, met een toepasselijke מי שברך besloten. Gaarne voegen wij hier nog bij, dat de vervaardiger der borden, de heer M. Frank Jac. v. K. Str. Amst. alle eer van zijn werk heeft en als zoodanig kan worden aanbevolen.

Op denzelfden dag ontving de gemeente ook twee penteekeningen te gebruike in de synagoge beiden 67 52 Cm. van zinnebeeldige teekeningen voorzien, is eene een מזמורים-blad; de andere een הנותן תשועה. In betrekking tot het laatste ontving de schenker en vervaardiger de heer Stokvis, een waardeerend schrijven namens H. M. de Koningin-Regentes.

MAASSLUIS. — Sabbat jl. werd de heer L. P. van Gelderen, ter gelegenheid van zijn 70en geboortedag door den Weleerw. Z.G. Heer Berenstein met den חבר titel vereerd.

Het zij hem vergund dien titel nog eene lange reeks van jaren te mogen dragen.

— Ook alhier heeft zich eene commissie gevormd om gelden voor de verdreven Russische Joden bijeen te brengen. De Burgemeester de geestelijken van verschillende gezindten en vele aanzienlijken dezer stad maken deel dezer commissie uit.

MONNICKENDAM, 16 Aug. Namens de h.h. A. M. Monnickendam, D. Witmond en S. E. Leuw de Vries is alhier, door eenige jongelui voor onze Russische broeders ruim *f* 210 gecollecteerd.

Zij danken deze flinke opbrengst, vooral aan de medewerking der eerw. heeren Geestelijken van alle gezindten. Aangemoedigd door dit succes, hebben zij thans van het gemeentebestuur van Edam vergunning verzocht en verkregen, om met den eenigen aldaar nog gevestigden Israëliet, den heer B. Berlijn, ook daar ter plaatse eene collecte te doen houden. Ook op het eiland Marken, hebben de heeren S. E. Leeuw de Vries en M. Monnickendam verlof verkregen, eerstdaags eene inzameling te houden.

Den uitslag deelen wij later mede.

WAGENINGEN, 18 Aug. Door het Ned. Israël. Kerkbestuur alhier, is heden verzonden *f* 146.69½ aan den weleerw. heer A. van Loen, Opperrabbijn te Groningen, als zijnde door het Kerkbestuur bijeengebracht, naar aanleiding van eene missive van ZWEerw. ontvangen den 11 Juni, voor onze ongelukkige verdrevene geloofsgenooten uit Rusland. Het mag niet onvermeld blijven, dat door mejuffrouw Eva Glasbeek alhier, van bovengemeld bedrag *f* 90 is gecollecteerd.